

Suunised andmekaitseametnike kohta

Vastu võetud 13. detsembril 2016

Viimati muudetud ja vastu võetud 5. aprillil 2017

Töörühm on asutatud direktiivi 95/46/EÜ artikli 29 alusel. Tegemist on Euroopa sõltumatu nõuandeorganiga andmekaitse ja eraelu puutumatuse küsimustes. Töörühma ülesandeid on kirjeldatud direktiivi 95/46/EÜ artiklis 30 ja direktiivi 2002/58/EÜ artiklis 15.

Sekretariaaditeenused tagab Euroopa Komisjoni õigus- ja tarbijaküsimuste peadirektoraadi direktoraat C (põhiõigused ja õigusriik), B-1049 Brüssel, Belgia, kabinet nr MO-59 03/068.

Veebisait: http://ec.europa.eu/justice/data-protection/index_en.htm

TÖÖRÜHM ÜKSIKISIKUTE KAITSEKS SEoses ISIKUANDMETE TÖÖTLEMISEGA,

mis on moodustatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. oktoobri 1995. aasta direktiiviga 95/46/EÜ,

võttes arvesse nimetatud direktiivi artikleid 29 ja 30,

võttes arvesse oma kodukorda,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVAD SUUNISED:

Sisukord

1	SISSEJUHATUS	5
2	ANDMEKAITSEAMETNIKU MÄÄRAMINE	6
2.1.	Kohustuslik määramine	6
2.1.1	„Avaliku sektori asutus või organ“	7
2.1.2	„Põhitegevus“	8
2.1.3	„Ulatuslik“	8
2.1.4	„Regulaarne ja süstemaatiline järelevalve“	9
2.1.5	Andmete eriliigid ning süüteasjades süüdimõistvate kohtuotsuste ja süütegudega seotud isikuandmed	
	10	
2.2.	Volitatud töötaja andmekaitseametnik	10
2.3.	Ühe andmekaitseametniku määramine mitmele organisatsioonile	11
2.4.	Andmekaitseametniku kättesaadavus ja asukoht	12
2.5.	Andmekaitseametniku ekspertteadmised ja oskused	12
2.6.	Andmekaitseametniku kontaktandmete avaldamine ja neist teatamine	14
3	ANDMEKAITSEAMETNIKU AMETISEISUND	15
3.1.	Andmekaitseametniku kaasamine kõigisse isikuandmete kaitsega seotud küsimustesse	15
3.2.	Vajalikud vahendid	15
3.3.	Juhised ning „oma kohustuste ja ülesannete täitmine sõltumatul viisil“	16
3.4.	Ametist vabastamine või karistamine andmekaitseametniku ülesannete täitmise eest	17
3.5.	Huvide konflikt	18
4	ANDMEKAITSEAMETNIKU ÜLESANDED	19
4.1.	Isikuandmete kaitse üldmääruse järgimise jälgimine	19
4.2.	Andmekaitseametniku ülesanded andmekaitsealase mõjuhinnangu tegemisel	19
4.3.	Koostöö järelevalveasutusega ja tegutsemine kontaktisikuna	20
4.4.	Riskipõhine meetod	20
4.5.	Andmekaitseametniku ülesanded toimingute registreerimisel	21
5	LISA. SUUNISED ANDMEKAITSEAMETNIKE KOHTA: VAJALIK TEAVE	22
	ANDMEKAITSEAMETNIKU MÄÄRAMINE	22
1	MILLISED ORGANISATSIOONID PEAVAD ANDMEKAITSEAMETNIKU MÄÄRAMA?	22
2	MIDA TÄHENDAB „PÕHITEGEVUS“?	22
3	MIDA TÄHENDAB „ULATUSLIK“?	22
4	MIDA TÄHENDAB „REGULAARNE JA SÜSTEMAATILINE JÄRELEVALVE“?	23
5	KAS ORGANISATSIOONID VÕIVAD MÄÄRATA MITME PEALE ÜHE ANDMEKAITSEAMETNIKU? KUI VÕIVAD, SIIS MILLISTEL TINGIMUSTEL?	24

6	KUS PEAKS ASUMA ANDMEKAITSEAMETNIKU TÖÖKOHT?.....	24
7	KAS ANDMEKAITSEAMETNIK ON VÕIMALIK MÄÄRATA KA ETTEVÕTTEVÄLISELT?	24
8	MILLISED ON ANDMEKAITSEAMETNIKU VAJALIKUD KUTSEOSKUSED?	25
	ANDMEKAITSEAMETNIKU AMETISEISUND.....	25
9	MILLISED VAHENDID PEAKS VASTUTAV TÖÖTLEJA VÕI VOLITATUD TÖÖTLEJA ANDMEKAITSEAMETNIKULE ANDMA?	25
10	MILLISED KAITSEMEETMED VÕIMALDAVAD ANDMEKAITSEAMETNIKUL TÄITA OMA ÜLESANDEID SÕLTUMATUL VIISIL? MIDA TÄHENDAB „HUVIDE KONFLIKT“?	26
	ANDMEKAITSEAMETNIKU ÜLESANDED	26
11	MIDA TÄHENDAB ÕIGUSAKTIDE „JÄRGIMISE JÄLGIMINE“?	26
12	KAS ANDMEKAITSEAMETNIK VASTUTAB ANDMEKAITSENÕUETE JÄRGIMATA JÄTMISE EEST ISIKLIKULT?	27
13	MILLINE ON ANDMEKAITSEAMETNIKU ROLL SEOSSES ANDMEKAITSEALASTE MÕJUHINNANGUTE JA ISIKUANDMETE TÖÖTLEMISE TOIMINGUTE REGISTREERIMISEGA?	27

1 Sissejuhatus

Isikuandmete kaitse üldmäärus,¹ mis jõustub 25. mail 2018, annab ajakohastatud ja vastutus põhise raamistiku andmete kaitsmiseks Euroopas. Paljude organisatsioonide jaoks on selle uue raamistiku keskmes andmekaitseametnikud, kes hõlbustavad isikuandmete kaitse üldmääruse sätete järgimist.

Isikuandmete kaitse üldmääruse kohaselt on teatavad vastutavad töötajad ja volitatud töötajad kohustatud määrama andmekaitseametniku². Seda nõuet kohaldatakse kõigile avaliku sektori asutustele ja organitele (olenemata sellest, milliseid andmeid nad töötlevad), samuti teistele organisatsioonidele, kes oma põhitegevuse raames jälgivad füüsilisi isikuid süstemaatiliselt ja suures ulatuses või kes töötlevad isikuandmete eriliike suures ulatuses.

Ka juhul, kui isikuandmete kaitse üldmäärusega andmekaitseametniku määramist tingimata ei nõuta, võivad organisatsioonid mõnikord leida, et andmekaitseametniku vabatahtlik nimetamine tuleb kasuks. Artikli 29 alusel asutatud andmekaitse töörühm (artikli 29 töörühm) julgustab neid vabatahtlikke samme tegema.

Andmekaitseametniku kontseptsioon ei ole uus. Ehkki direktiivis 95/46/EÜ³ ei nõutud üheltki organisatsioonilt andmekaitseametniku määramist, on paljudes liikmesriikides siiski aastate jooksul hakatud seda praktikat juurutama.

Enne isikuandmete kaitse üldmääruse vastuvõtmist väitis artikli 29 töörühm, et andmekaitseametnik on vastutuse nurgakivi ning et andmekaitseametniku määramine võib lihtsustada nõuete järgimist ja osutada ettevõtete jaoks lausa konkurentsieeliseks⁴. Peale nõuete järgimise lihtsustamise kasutuselevõetavate aruandlusvahendite abil (näiteks andmekaitsealaste mõjuhindangute tegemise lihtsustamine ja auditite tegemine või neile kaasaaitamine) toimivad andmekaitseametnikud ka asjaomaste huvirühmade (nt järelevalveasutuste, andmesubjektide ja ettevõtte äriüksuste) vahendajatena.

Andmekaitseametnikud ei vastuta isikuandmete kaitse üldmääruse järgimata jätmise korral isiklikult. Isikuandmete kaitse üldmääruses on selgelt sätestatud, et just vastutav töötaja või volitatud töötaja peab tagama isikuandmete töötlemise kooskõlas määrusega (artikli 24 lõige 1) ja suutma seda tõendada. Andmekaitse nõuete järgimise eest vastutab vastutav töötaja või volitatud töötaja.

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määrus (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus), ELT L 119, 4.5.2016. Isikuandmete kaitse üldmäärus mõjutab Euroopa Majanduspiirkonda ja see hakkab kehtima pärast selle inkorporeerimist EMP lepingusse.

² Andmekaitseametniku määramine on Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta direktiivi (EL) 2016/680 (mis käsitleb füüsiliste isikute kaitset seoses pädevates asutustes isikuandmete töötlemisega süütegude tõkestamise, uurimise, avastamise ja nende eest vastutusele võtmise või kriminaalkaristuste täitmisele pööramise eesmärgil ning selliste andmete vaba liikumist ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu raamotsus 2008/977/JSK (ELT L 119, 4.5.2016, lk 89–131)) artikli 32 ja riiklike rakendusaktide kohaselt kohustuslik ka pädevatele asutustele. Ehkki neis suunistes keskendutakse isikuandmete kaitse üldmääruses nimetatud andmekaitseametnikele, kohaldatakse neid analoogsete sätete ulatuses ka direktiivi 2016/680 alusel määratud andmekaitseametnikele.

³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. oktoobri 1995. aasta direktiiv 95/46/EÜ üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise kohta (EÜT L 281, 23.11.1995, lk 31).

⁴ Vt http://ec.europa.eu/justice/data-protection/article-29/documentation/other-document/files/2015/20150617_appendix_core_issues_plenary_en.pdf

Samuti on vastutaval töötajal või volitatud töötajal otsustav tähtsus võimaldamaks, et andmekaitseametnik saab oma ülesandeid tõhusalt täita. Andmekaitseametniku määramine on vaid esimene samm; andmekaitseametnikele tuleb anda ka piisavalt autonoomiat ja vahendeid, et nad saaksid oma ülesandeid tulemuslikult täita.

Isikuandmete kaitse üldmääruses tunnustatakse andmekaitseametniku olulist rolli uues andmehaldussüsteemis ning sätestatakse tema määramise tingimused, ametiseisund ja ülesanded. Käesolevate suuniste eesmärk on selgitada asjaomaseid isikuandmete kaitse üldmääruse sätteid, et aidata vastutavatel töötajatel ja volitatud töötajatel järgida seadust ning ühtlasi abistada andmekaitseametnikke nende töös. Samuti on suunistes antud parimate tavade soovitusel, mis põhinevad mõnes ELi liikmesriigis saadud kogemustel. Artikli 29 töörihm jälgib nende suuniste rakendamist ja võib neid vajaduse korral täiendada.

2 Andmekaitseametniku määramine

2.1. Kohustuslik määramine

Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 37 lõikes 1 nõutakse andmekaitseametniku määramist kolmel konkreetsel juhul⁵:

- a) kui töötaja on avaliku sektori asutus või organ⁶;
- b) kui vastutava töötaja või volitatud töötaja põhitegevuse moodustavad isikuandmete töötlemise toimingud, mis tingivad ulatusliku andmesubjektide korrapärase ja süstemaatilise jälgimise, või
- c) kui vastutava töötaja või volitatud töötaja põhitegevuse moodustab andmete eriliikide⁷ või⁸ süüteoasjades süüdimõistvate kohtuotsuste ja süütegudega seotud isikuandmete ulatuslik töötlemine⁹.

Järgmistes alapunktides on esitatud artikli 29 töörihma suunised seoses artikli 37 lõikes 1 kasutatud kriteeriumite ja terminoloogiaga.

Kui ei ole just ilmselge, et organisatsioon ei ole kohustatud andmekaitseametnikku määrama, soovib artikli 29 töörihm vastutavatel töötajatel ja volitatud töötajatel dokumenteerida nende tehtud sisemine analüüs selle otsustamiseks, kas andmekaitseametnik tuleb määrata või mitte, et nad suudaksid tõendada, et nad on asjassepuutuvaid tegureid õigesti arvesse võtnud¹⁰. Selline analüüs on osa vastutamise põhimõtte alusel koostatavatest dokumentidest. Järelevalveasutus võib seda nõuda ja seda tuleb vajaduse korral uuendada, näiteks siis, kui vastutavad töötajad või volitatud töötajad

⁵ Artikli 37 lõike 4 kohaselt võidakse liidu või liikmesriigi õigusega nõuda andmekaitseametniku määramist ka muudes olukordades.

⁶ Välja arvatud kohtud kohtuvõimu teostamisel. Vt direktiivi (EL) 2016/680 artikkel 32.

⁷ Artikli 9 kohaselt hõlmavad need isikuandmeid, millest ilmneb rassiline või etniline päritolu, poliitilised vaated, usulised või filosoofilised veendumused või ametiühingusse kuulumine, geneetilisi andmeid, füüsilise isiku kordumatuks tuvastamiseks kasutatavaid biomeetrilisi andmeid, terviseandmeid või andmeid füüsilise isiku seksuaalelu ja seksuaalse sättumuse kohta.

⁸ Artikli 37 lõike 1 punktis c kasutatakse sõna „ja“. Punktis 2.1.5 on selgitatud, miks on kasutatud sõna „või“, mitte sõna „ja“.

⁹ Artikkel 10.

¹⁰ Vt artikli 24 lõige 1.

alustavad tegevust uutes valdkondades või hakkavad osutama uusi teenuseid, mis võivad kuuluda artikli 37 lõikes 1 loetletud juhtude hulka.

Kui organisatsioon määrab andmekaitseametniku vabatahtlikult, kohaldatakse tema määramisele, ametiseisundile ja ülesannetele artiklites 37–39 sätestatud nõudeid samamoodi, nagu seda oleks tehtud kohustusliku määramise korral.

Organisatsioonil, kellelt ei nõuta seadusega andmekaitseametniku määramist ja kes ei soovi määrata andmekaitseametnikku vabatahtlikkuse alusel, ei ole keelatud palgata töötajaid või ettevõtteväliseid konsultante seoses ülesannetega, mis on seotud isikuandmete kaitsmisega. Sellisel juhul on oluline veenduda, et nende ametinimetuse, seisundi, ametiseisundi ja ülesannete suhtes ei oleks segadust. Seetõttu tuleb igasuguses ettevõttesiseses suhtluses ning andmekaitseasutustele, andmesubjektidele ja laiemale avalikkusele edastatavates teadetes väljendada selgelt, et nimetatud töötaja või konsultant ei ole ametinimetuse poolest andmekaitseametnik.¹¹

Andmekaitseametnik, olgu kohustuslik või vabatahtlik, määratakse tegelema kõigi vastutava töötleja või volitatud töötleja isikuandmete töötlemise toimingutega.

2.1.1 „AVALIKU SEKTORI ASUTUS VÕI ORGAN“

Isikuandmete kaitse üldmääruses puudub „avaliku sektori asutuse või organi“ määratlus. Artikli 29 töörihm leiab, et see mõiste tuleb määratleda siseriiklikus õiguses. Seega hõlmavad avaliku sektori asutused küll riiklikke, piirkondlikke ja kohalikke asutusi, ent kohaldatavas liikmesriigi õiguses hõlmab see mõiste tavaliselt ka hulka muid avalik-õiguslikke isikuid¹². Sellistel juhtudel on andmekaitseametniku määramine kohustuslik.

Avalik-õiguslikke ülesandeid võivad täita ja avalikku võimu teostada¹³ peale avaliku sektori asutuste või organite ka teised füüsilised või juriidilised avalik-õiguslikud või eraõiguslikud isikud sellistes valdkondades nagu avalik transport, vee- ja energiavarustus, maanteede infrastruktuur, avalik-õiguslik ringhäälinguteenus, sotsiaalmajutus või reguleeritud kutsealade distsiplinaarorganid.

Sellistel juhtudel võib andmesubjektide olukord olla väga sarnane olukordadele, kus nende andmeid töötleb avaliku sektori asutus või organ. Eelkõige võidakse andmeid töödelda sarnastel eesmärkidel ning sageli on üksikisikutel samamoodi väike või täielikult puuduv otsustusõigus selle üle, kas ja kuidas nende isikuandmeid töödeldakse – seega võivad nad vajada andmekaitseametniku määramisega kaasnevat lisakaitset.

Ehkki sellistel juhtudel kohustus puudub, soovitab artikli 29 töörihm siiski eraõiguslikel organisatsioonidel, kes täidavad avalik-õiguslikke ülesandeid või teostavad avalikku võimu, määrata hea tavana andmekaitseametnik. Sellise andmekaitseametniku tegevus hõlmab igasugust isikuandmete

¹¹ See kehtib ka eraelu kaitse osakondade juhatajate ja teiste eraelu kaitsega tegelevate spetsialistide suhtes, kes mõnes ettevõttes juba praegu töötavad ja kes ei pruugi vastata täielikult isikuandmete kaitse üldmääruses esitatud kriteeriumitele, näiteks kasutatavate vahendite või sõltumatuse tagatuse aspektist; kui nad neile kriteeriumitele ei vasta, ei saa neid käsitada andmekaitseametnikena ega neile selliselt viidata.

¹² Vt näiteks „avaliku sektori asutuse“ ja „avalik-õigusliku isiku“ määratlusi, mis on esitatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. novembri 2003. aasta direktiivi 2003/98/EÜ (avaliku sektori valduses oleva teabe taaskasutamise kohta (ELT L 345, 31.12.2003, lk 90)) artikli 2 lõigetes 1 ja 2.

¹³ Artikli 6 lõike 1 punkt e.

töötlemist, sh sellist, mis ei ole seotud avalik-õigusliku ülesande või ametikohustuste täitmisega (nt töötajate andmebaasi haldamine).

2.1.2 „PÕHITEGEVUS“

Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 37 lõike 1 punktides b ja c viidatakse „vastutava töötleja või volitatud töötleja põhitegevusele“. Põhjenduses 97 on märgitud, et vastutava töötleja põhitegevus on seotud „tema esmase tegevusega ning mitte isikuandmete töötlemisega kõrvaltegevusena“. Sõna „põhitegevus“ võib tõlgendada peamise tegevusena, mis on vajalik vastutava töötleja või volitatud töötleja eesmärkide saavutamiseks.

Siiski ei tohiks terminit „põhitegevus“ tõlgendada nii, nagu oleks välistatud selline tegevus, mille puhul isikuandmete töötlemine moodustab lahutamatu osa vastutava töötleja või volitatud töötleja tegevusest. Näiteks haigla põhitegevus on tervishoiuteenuste osutamine. Haigla ei saa siiski osutada tervishoiuteenuseid ohutult ja tõhusalt ilma terviseandmete, näiteks patsientide tervisekaartide töötlemiseta. Seega tuleb selliste andmete töötlemist lugeda üheks haigla põhitegevuseks ja seetõttu peavad haiglad määrama andmekaitseametniku.

Teine näide on eraturvafirma, mis jälgib arvukaid eraomandis olevaid ostukeskusi ja avalikku ruumi. Jälgimine on selle äriühingu põhitegevus, mis omakorda on lahutatult seotud isikuandmete töötlemisega. Seetõttu peab ka see ettevõtte määrama andmekaitseametniku.

Teisalt teevad kõik organisatsioonid teatavaid toiminguid, näiteks maksavad töötajatele tasu või osutavad tavapäraselt IT-tuge. Need on näited organisatsiooni põhitegevuseks või peamiseks tegevuseks vajalikest tugitoimingutest. Ehkki need toimingud on vajalikud või olulised, peetakse neid üldjuhul kõrvaltoiminguteks, mitte põhitegevuseks.

2.1.3 „ULATUSLIK“

Artikli 37 lõike 1 punktide b ja c kohaselt peab isikuandmete töötlemine olema ulatuslik, et töötlejal tekiks kohustus määrata andmekaitseametnik. Isikuandmete kaitse üldmääruses ei ole määratletud, mida mõeldakse ulatusliku töötlemise all, ehkki mingil määral võib juhtnööre leida põhjendusest 91¹⁴.

Tõepoolest ei ole võimalik ei töödeldavate andmete hulga ega hõlmatud üksikisikutega seoses ette kirjutada täpset arvu, mis oleks igas olukorras kohaldatav. See ei välista siiski võimalust, et aja jooksul kujuneb välja tavapraktika spetsiifilisemaks ja/või arvuliselt täpsemaks kindlaksmääramiseks, mida mõeldakse teatavate tavapäraste andmetööstustoimingute puhul „ulatuslikkuse“ all. Selle

¹⁴ Nimetatud põhjenduse kohaselt hõlmab see eelkõige „ulatuslik[k]e isikuandmete töötlemise toiminguid [---], mille eesmärk on töödelda suurt hulka isikuandmeid piirkondlikul, riiklikul või rahvusvahelisel tasandil ja mis võivad mõjutada paljusid andmesubjekte ning mis kujutavad endast tõenäoliselt suurt ohtu“. Teisalt nähakse selles põhjenduses sõnaselgelt ette, et „[i]sikuandmete töötlemist ei tuleks lugeda ulatuslikuks, kui töötlemine puudutab patsientide või klientide isikuandmete töötlemist üksiku arsti, muu tervishoiutöötaja või juristi poolt“. Oluline on pidada silmas, et ehkki selles põhjenduses on toodud näited kummagi äärmuse kohta (isikuandmete töötlemine üksiku arsti poolt vs. kogu riigi või mitme Euroopa riigi isikuandmete töötlemine), jääb nende äärmuste vahele suur hall ala. Samuti tuleks meeles pidada, et selles põhjenduses on viidatud andmekaitsealastele mõjuhinnangutele. See viitab sellele, et mõned elemendid võivad olla seotud asjaomase konkreetse kontekstiga ega pruugi tingimata olla täpselt samal viisil kohaldatavad andmekaitseametnike määramisele.

väljakujundamisele kavatseb kaasa aidata ka artikli 29 tööühm, jagades ja avaldades näiteid andmekaitseametniku määramist puudutavate piirmäärade kohta.

Igal juhul soovitab artikli 29 tööühm, et eelkõige tuleks selle hindamisel, kas isikuandmete töötlemine on ulatuslik, kaaluda järgmisi asjaolusid:

- hõlmatud andmesubjektide arv – kas konkreetse arvuna või osakaaluna asjaomasest elanikkonnast;
- andmete maht ja/või erinevate töödeldavate andmeühikute kogus;
- andmete töötlemise kestus või püsivus;
- andmete töötlemise geograafiline ulatus.

Mõned näited andmete ulatuslikust töötlemisest:

- patsiendiandmete töötlemine haiglas tavapärase tegevuse raames;
- linna ühistranspordisüsteemi kasutatavate inimeste sõiduandmete töötlemine (näiteks sõidukaartide jälitamise abil);
- rahvusvahelise kiirtoiduketi klientide geograafilise asukoha andmete töötlemine reaajas statistilistel eesmärkidel, kui seda teeb selliste teenuste osutamisele spetsialiseerunud volitatud töötleja;
- kliendiandmete töötlemine kindlustusühingus või pangas tavapärase äritegevuse raames;
- isikuandmete töötlemine, mida teeb otsingumootor käitumispõhise reklaami edastamiseks;
- sisu, liiklust või asukohta puudutavate andmete töötlemine, mida teevad telefoni- või internetiteenuse osutajad.

Mõned näited andmete mitteulatuslikust töötlemisest:

- patsiendiandmete töötlemine, mida teeb üksik arst;
- süüteoasjades süüdimõistvate kohtuotsuste ja süütegudega seotud isikuandmete töötlemine, mida teeb üksik advokaat.

2.1.4 „REGULAARNE JA SÜSTEMAATILINE JÄRELEVALVE“

Andmesubjektide regulaarne ja süstemaatiline järelevalve ei ole isikuandmete kaitse üldmääruses määratletud, ent põhjenduses 24¹⁵ on mainitud „andmesubjektide käitumise jälgimist“ ja see hõlmab selgelt igasugust internetis toimuvat jälgimist ja profiilianalüüsi koostamist, sealhulgas käitumispõhise reklaami edastamiseks.

Jälgimise mõiste ei piirdu siiski veebikeskkonnaga ja veebis jälitamist tuleks käsitada vaid ühe näitena andmesubjektide käitumise jälgimise kohta¹⁶.

¹⁵ „Selleks et teha kindlaks, kas isikuandmete töötlemise toimingut võib pidada andmesubjekti käitumise jälgimiseks, tuleks selgitada välja, kas füüsilist isikut jälgitakse internetis, sealhulgas selliste andmetöötlusmeetodite võimaliku kasutamisega, mis hõlmavad füüsilise isiku profiilianalüüsi eelkõige selleks, et teha tema kohta otsuseid või analüüsida või prognoosida tema eelistusi, käitumist ja hoiakuid.“

¹⁶ Märkime, et põhjendus 24 keskendub isikuandmete kaitse üldmääruse kohaldamisele väljaspool riigi territooriumi. Samuti on olemas erinevus fraaside „nende tegevuse jälgimi[ne]“ (artikli 3 lõike 2 punkt b) ning „korrapära[ne] ja süstemaatili[ne] jälgimi[ne]“ (artikli 37 lõike 1 punkt b) vahel ning neid võib seega käsitleda eri mõistetena.

Artikli 29 töörihm tõlgendab sõna „regulaarne“ ühes või järgmises tähenduses:

- toimub pidevalt või kindlate ajavahemike tagant kindla perioodi jooksul;
- kordub kindlaksmääratud aegadel;
- toimub pidevalt või perioodiliselt.

Artikli 29 töörihm tõlgendab sõna „süsteemaatiline“ ühes või järgmises tähenduses:

- toimub mingi süsteemi alusel;
- eelnevalt korraldatud, organiseeritud või meetoodiline;
- toimub andmete kogumise üldkava raames;
- toimub strateegia elluviimise raames.

Mõned näited toimingutest, mida võidakse käsitada andmesubjektide regulaarse ja süsteemaatilise jälgimisena: sidevõrgu käitamine; sideteenuste osutamine; e-posti ümbersuunamine; andmepõhine turustamistegevus; profiilianalüüsi tegemine ja hindamine riskihindamise eesmärgil (nt krediidireitingu tegemiseks, kindlustuspreemia suuruse kindlaksmääramiseks, pettuse ennetamiseks ja rahapesu tuvastamiseks); asukoha jälitamine, näiteks mobiilirakenduste abil; kliendiprogrammid; käitumispõhine reklaam; heaolu, tervisliku seisundi ja terviseandmete jälgimine kantavate seadmete abil; videovalve; ühendatud seadmed, nt nutimõõdikud, nutiautod, targa maja süsteemid jne.

2.1.5 ANDMETE ERILIIKID NING SÜÜTEOASJADES SÜÜDIMÕISTVATE KOHTUOTSUSTE JA SÜÜTEGUDEGA SEOTUD ISIKUANDMED

Artikli 37 lõike 1 punktis c käsitletakse artiklis 9 osutatud andmete eriliikide ja artiklis 10 osutatud süüteoasjades süüdimõistvate kohtuotsuste ja süütegudega seotud isikuandmete ulatuslikku töötlemist. Ehkki selles sättes kasutatakse sõna „ja“, ei ole ühtegi põhimõttelist põhjust arvata, et neid kahte kriteeriumit tuleks kohaldada ühel ajal. Seega tuleks teksti lugeda nii, nagu oleks seal kirjas „või“.

2.2. Volitatud töötleja andmekaitseametnik

Artiklit 37 kohaldatakse andmekaitseametniku määramise aspektist nii vastutavatele töötlejatele¹⁷ kui ka volitatud töötlejatele¹⁸. Olenevalt sellest, kes täidab kohustusliku määramise kriteeriumid, peab mõnel juhul andmekaitseametniku määrama üksnes vastutav töötleja või üksnes volitatud töötleja, mõnel juhul aga nii vastutav töötleja kui ka volitatud töötleja (viimasel juhul peaksid need andmekaitseametnikud üksteisega koostööd tegema).

Oluline on rõhutada, et isegi juhul, kui vastutav töötleja täidab kõik kriteeriumid andmekaitseametniku määramiseks kohustuslikus korras, ei pruugi volitatud töötleja olla tingimata kohustatud andmekaitseametnikku nimetama. See võib siiski olla hea tava.

Näited:

¹⁷ Vastutav töötleja on artikli 4 punktis 7 määratletud kui isik või organ, kes määrab kindlaks isikuandmete töötlemise eesmärgid ja vahendid.

¹⁸ Volitatud töötleja on artikli 4 punktis 8 määratletud kui isik või organ, kes töötleb isikuandmeid vastutava töötleja nimel.

- Väike pereettevõtte, mis tegeleb ühes linnakeses majapidamisseadmete müügiga, kasutab sellise volitatud töötleja teenuseid, kelle põhitegevus on veebisaitide analüüsiteenuste osutamine ning sihitud reklaami tegemise ja turunduse toetamine. Selle pereettevõtte ja tema klientide tegevusega ei kaasne ulatuslikku isikuandmete töötlemist, arvestades klientide vähesust ja tegevuse suhtelist piiratust. Volitatud töötlejal aga on palju selliseid kliente nagu see väike ettevõtte ja seetõttu on tema tegevus kokkuvõetuna isikuandmete ulatuslik töötlemine. Seetõttu peab volitatud töötleja artikli 37 lõike 1 punkti b alusel määrama andmekaitseametniku. Samal ajal ei ole see pereettevõtte ise kohustatud andmekaitseametnikku määrama.
- Keskmise suurusega keraamiliste plaatide tootja ostab töötervishoiuteenused sisse väliselt volitatud töötlejalt, kellel on suur hulk samalaadseid kliente. Volitatud töötleja peab artikli 37 lõike 1 punkti c kohaselt määrama andmekaitseametniku, juhul kui andmete töötlemine on ulatuslik. Tootja aga ei ole tingimata kohustatud andmekaitseametnikku määrama.

Volitatud töötleja määratud andmekaitseametnik jälgib ka volitatud töötleja organisatsiooni tegevust iseseisva vastutava töötlejana (nt personaliküsimused, IT, logistika).

2.3. Ühe andmekaitseametniku määramine mitmele organisatsioonile

Artikli 37 lõikes 2 lubatakse kontsernil määrata üks andmekaitseametnik, tingimusel et ta on „hõlpsasti kättesaadav kõikidest tegevuskohtadest“. Kättesaadavuse all mõeldakse andmekaitseametniku ülesandeid kontaktisikuna nii seoses andmesubjektide¹⁹ ja järelevalveasutusega²⁰ kui ka organisatsiooni sees, arvestades et üks andmekaitseametniku ülesandeid on „teavitada ja nõustada vastutavat töötlejat või volitatud töötlejat ning isikuandmeid töötlevaid töötajaid seoses nende kohustustega, mis tulenevad käesolevast määrusest“²¹.

Tagamaks andmekaitseametniku, olgu ta ettevõttesisene või -väline, kättesaadavuse, tuleb veenduda, et tema kontaktandmed on kättesaadavad kooskõlas isikuandmete kaitse üldmääruses sätestatud nõuetega²².

Tal peab olema võimalus, vajaduse korral meeskonna abiga, suhelda tulemuslikult andmesubjektidega²³ ja teha koostööd²⁴ asjaomaste järelevalveasutustega. See tähendab ka seda, et nimetatud suhtlemine peab toimuma asjaomaste järelevalveasutuste ja andmesubjektide kasutatava(te)s keel(t)es. Andmekaitseametniku kättesaadavus (kas töötajatega füüsiliselt samades

¹⁹ Artikli 38 lõige 4: „Andmesubjektid võivad pöörduda andmekaitseametniku poole kõigis küsimustes, mis on seotud nende isikuandmete töötlemise ning nende käesolevast määrusest tulenevate õiguste kasutamisega.“

²⁰ Artikli 39 lõike 1 punkt e: „tegutseda isikuandmete töötlemise küsimustes järelevalveasutuse jaoks kontaktisikuna, sealhulgas artiklis 36 osutatud eelneva konsulteerimise osas, ning konsulteerida vajaduse korral ka muudes küsimustes.“

²¹ Artikli 39 lõike 1 punkt a.

²² Vt ka punkt 2.6 allpool.

²³ Artikli 12 lõige 1: „Vastutav töötleja võtab asjakohased meetmed, et esitada andmesubjektile artiklites 13 ja 14 osutatud teave ning teavitada teda artiklite 15–22 ja 34 kohaselt isikuandmete töötlemisest kokkuvõtlikult, selgelt, arusaadavalt ning lihtsasti kättesaadavas vormis, kasutades selget ja lihtsat keelt, eelkõige konkreetselt lapsle suunatud teabe korral.“

²⁴ Artikli 39 lõike 1 punkt d: „teha koostööd järelevalveasutusega“.

ruumides, vihjeliini kaudu või muude turvaliste sidevahendite abil) on oluline selle tagamiseks, et andmesubjektidel on võimalik andmekaitseametnikuga ühendust saada.

Artikli 37 lõike 3 kohaselt võib mitme avaliku sektori asutuse või organi jaoks määrata ühe andmekaitseametniku olenevalt nende organisatsioonilisest struktuurist ja suurusest. Vahenditele ja suhtlemisele kohaldatakse eeltoodud kaalutlusi. Arvestades et andmekaitseametnik vastutab paljude ülesannete eest, peab vastutav töötaja või volitatud töötaja tagama, et üks andmekaitseametnik, vajaduse korral meeskonna abiga, suudab neid ülesandeid tõhusalt täita hoolimata sellest, et on määratud mitme avaliku sektori asutuse või organi jaoks.

2.4. Andmekaitseametniku kättesaadavus ja asukoht

Isikuandmete kaitse üldmääruse 4. jao kohaselt peab andmekaitseametnik olema tegelikult kättesaadav.

Andmekaitseametniku kättesaadavuse tagamiseks soovib artikli 29 töörihm, et andmekaitseametnik asuks Euroopa Liidus hoolimata sellest, kas vastutav töötaja või volitatud töötaja on asutatud Euroopa Liidus või mitte.

Siiski ei saa välistada, et mõnes olukorras, kus vastutav töötaja või volitatud töötaja ei asu Euroopa Liidus,²⁵ võib andmekaitseametnik oma ülesandeid täita tõhusamalt juhul, kui ta asub väljaspool Euroopa Liitu.

2.5. Andmekaitseametniku ekspertteadmised ja oskused

Artikli 37 lõikes 5 on sätestatud, et „andmekaitseametniku määramisel lähtutakse tema kutseoskustest ja eelkõige ekspertteadmistest andmekaitsealase õiguse ja tava kohta ning suutlikkusest täita artiklis 39 osutatud ülesandeid“. Põhjenduses 97 on märgitud, et erialaste teadmiste vajalik tase tuleks määrata kindlaks vastavalt teostatavatele andmetöötlustoimingutele ning töödeldavate isikuandmete kaitsmise nõuetele.

- **Ekspertteadmiste tase**

Nõutav ekspertteadmiste tase ei ole rangelt määratletud, kuid see peab vastama organisatsiooni töödeldavate andmete delikaatsusele, keerukusele ja hulgale. Näiteks juhul, kui andmete töötlemine on eriti keeruline või kui see hõlmab suurt hulka delikaatseid isikuandmeid, võib andmekaitseametnik vajada suuremaid ekspertteadmisi ja suuremat toetust. Samuti on vahe sees olenevalt sellest, kas organisatsioon edastab isikuandmeid väljapoole Euroopa Liitu süstemaatiliselt või juhuslikult. Seetõttu tuleks andmekaitseametnik valida hoolikalt, pöörates sealjuures piisavalt tähelepanu organisatsiooni esile kerkivatele andmekaitseteemadele.

²⁵ Territoriaalse kohaldamisala kohta vt isikuandmete kaitse üldmääruse artiklit 3.

- **Kutseoskused**

Ehkki artikli 37 lõikes 5 ei ole täpsustatud, milliseid kutseoskusi tuleb andmekaitseametniku määramisel kaaluda, on asjakohane aspekt see, et andmekaitseametnikel peavad olema ekspertteadmised liikmesriigi ja liidu andmekaitseaduste ja tavade kohta ning põhjalikud teadmised isikuandmete kaitse üldmäärusest. Samuti aitab see, kui järelevalveasutused pakuvad andmekaitseametnikele piisavat ja regulaarset koolitust.

Kasuks tulevad teadmised vastutava töötleja äri sektorist ja organisatsioonist. Andmekaitseametnik peaks hästi tundma ka vastutava töötleja andmetöötlustegevust, infosüsteeme, andmeturvet ja andmekaitsega seotud vajadusi.

Avaliku sektori asutuse või organi puhul peaks andmekaitseametnik tundma hästi ka organisatsioonile kohaldatavaid halduseeskirju ja -menetlusi.

- **Suutlikkus täita oma ülesandeid**

Andmekaitseametnikule pandud ülesannete täitmise suutlikkust tuleks tõlgendada nii viitena tema isikuomadustele ja teadmistele kui ka viitena tema ametiseisundile organisatsiooni sees. Isikuomadused peaksid hõlmama näiteks ausust ja ametialase eetika kõrget taset; andmekaitseametnik peaks tegelema eeskätt isikuandmete kaitse üldmääruse nõuetele vastavuse võimalikuks muutmisega. Andmekaitseametnik mängib otsustavat rolli organisatsiooni andmekaitsekultuuri juurutamisel ja aitab rakendada isikuandmete kaitse üldmääruse olulisi elemente, näiteks isikuandmete töötlemise põhimõtteid,²⁶ andmesubjektide õigusi,²⁷ lõimitud andmekaitset ja vaikumisi andmekaitset,²⁸ isikuandmete töötlemise toimingute registreerimist,²⁹ töötlemise turvalisust³⁰ ning isikuandmetega seotud rikkumistest teavitamist³¹.

- **Teenuslepingu alusel tegutsev andmekaitseametnik**

Andmekaitseametniku ülesandeid võib täita ka sellise teenuslepingu alusel, mis on sõlmitud väljaspool vastutava töötleja või volitatud töötleja organisatsiooni asuva üksikisiku või organisatsiooniga. Viimasel juhul on oluline, et iga andmekaitseametniku ülesandeid täitev organisatsiooni liige vastaks kõigile isikuandmete kaitse üldmääruse 4. jaos sätestatud kohaldatavatele nõuetele (näiteks on oluline, et mitte kellegi puhul ei esineks huvide konflikti). Samamoodi on oluline, et igat sellist liiget kaitseksid isikuandmete kaitse üldmääruse sätted (nt teenuslepingut ei tohi ebaõiglaselt lõpetada andmekaitseametnikuna tehtud toimingute tõttu, kuid samuti ei tohi organisatsioon ühtegi andmekaitseametniku ülesandeid täitvat liiget ebaõiglaselt ametist vabastada). Samal ajal on üksikisikute oskusi ja tugevusi võimalik kombineerida nii, et mitu üksikisikut võivad meeskonnana tegutsedes teenindada kliente tulemuslikumalt.

Õigusselguse ja hea organisatsiooni eesmärgil ning meeskonnaliikmete huvide konfliktide vältimiseks soovitatakse jagada ülesanded andmekaitseametniku meeskonnas selgelt ning määrata igale kliendile

²⁶ II peatükk.

²⁷ III peatükk.

²⁸ artikkel 25.

²⁹ artikkel 30.

³⁰ artikkel 32.

³¹ Artiklid 33 ja 34.

peamiseks kontaktisikuks ja vastutajaks üks konkreetne isik. Samuti oleks üldjuhul kasulik määrata need punktid kindlaks teenuslepingus.

2.6. Andmekaitseametniku kontaktandmete avaldamine ja neist teatamine

Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 37 lõike 7 kohaselt peab vastutav töötleja või volitatud töötleja:

- avaldama andmekaitseametniku kontaktandmed ja
- teatama andmekaitseametniku kontaktandmed asjaomasele järelevalveasutusele.

Nende nõuete eesmärk on tagada, et andmesubjektid (nii organisatsiooni sees kui ka sellest väljaspool) ja järelevalveasutused saaksid andmekaitseametnikuga lihtsalt ja otse ühendust, ilma et nad peaksid ühendust võtma organisatsiooni muude osadega. Sama oluline on konfidentsiaalsus: näiteks võib andmekaitseametnikule kaebuse esitamine olla töötajate jaoks vastumeelne, kui nende suhtluse konfidentsiaalsus ei ole tagatud.

Andmekaitseametniku suhtes kehtib tema ülesannete täitmisel vastavalt liidu või liikmesriigi õigusele saladuse hoidmise või konfidentsiaalsuse nõue (artikli 38 lõige 5).

Andmekaitseametniku kontaktandmed peaksid hõlmama teavet, mis võimaldab andmesubjektidel ja järelevalveasutustel saada andmekaitseametnikuga hõlpsasti ühendust (postiaadress, spetsiaalne telefoninumber ja/või spetsiaalne e-posti aadress). Vajaduse korral võidakse avalikkusega suhtlemise tarbeks võimaldada ka teisi suhtlusvahendeid, näiteks spetsiaalne vihjeliin või organisatsiooni veebisaidil olev spetsiaalne kontaktivorm, mis on suunatud andmekaitseametnikule.

Artikli 37 lõikes 7 ei nõuta, et avaldatud kontaktandmed peaksid sisaldama andmekaitseametniku nime. Ehkki nime avaldamine võib olla hea tava, jääb vastutava töötleja või volitatud töötleja ja andmekaitseametniku otsustada, kas see on konkreetsetel asjaoludel vajalik või kasulik³².

Andmekaitseametniku nime teatamine järelevalveasutusele on siiski oluline selleks, et andmekaitseametnik saaks tegutseda kontaktisikuna organisatsiooni ja järelevalveasutuse vahel (artikli 39 lõike 1 punkt e).

Hea tava kohaselt soovitab artikli 29 tööühm organisatsioonil edastada andmekaitseametniku nimi ja kontaktandmed ka oma töötajatele. Näiteks võib andmekaitseametniku nime ja kontaktandmed avaldada organisatsiooni sisevõrgus, sisetelefonikataloogis ja organisatsiooniskeemides.

³² Väärrib märkimist, et artikli 33 lõike 3 punktis b, milles on kirjeldatud teavet, mis tuleb esitada järelevalveasutusele ja andmesubjektidele isikuandmetega seotud rikkumise korral, nõutakse erinevalt artikli 37 lõikest 7 sõnaselgelt ka andmekaitseametniku nime (mitte üksnes kontaktandmete) teatamist.

3 Andmekaitseametniku ametiseisund

3.1. Andmekaitseametniku kaasamine kõigisse isikuandmete kaitsega seotud küsimustesse

Isikuandmete kaitse üldmääruse artiklis 38 on sätestatud, et „vastutav töötaja ja volitatud töötaja tagab andmekaitseametniku nõuetekohase ja õigeaegse kaasamise kõikidesse isikuandmete kaitsega seotud küsimustesse“.

On äärmiselt oluline, et andmekaitseametnik või tema meeskond oleks kõigisse isikuandmete kaitsega seotud küsimustesse kaasatud võimalikult vara. Andmekaitsealaste mõjuhinnangute puhul nähakse isikuandmete kaitse üldmääruses sõnaselgelt ette andmekaitseametniku varane kaasamine ja täpsustatakse, et vastutav töötaja peab sellise mõjuhinnangu koostamisel küsima nõu andmekaitseametnikult³³. Kui on tagatud, et andmekaitseametnikku on teavitatud ja temaga on konsulteeritud algusest peale, lihtsustab see isikuandmete kaitse üldmääruse järgimist ja edendab kavandatud lähenemist eraelu puutumatuselle ning seetõttu peaks see organisatsiooni juhtimises olema standardlähenedamine. Samuti on oluline, et andmekaitseametnikku käsitataks organisatsiooni sees vestluspartnerina ja et ta kuuluks organisatsiooni sellistesse asjaomastesse töörühmadesse, kes tegelevad andmete töötlemisega.

Seega peaks organisatsioon hoolt kandma näiteks järgmiste aspektide eest.

- Andmekaitseametnikku kutsutakse regulaarselt osalema tipp- ja keskastme juhtkonna koosolekutel.
- Tema kohalolu on soovituslik, kui võetakse vastu selliseid otsuseid, millel on andmekaitsega seotud mõju. Kogu asjakohane teave tuleb andmekaitseametnikule edastada aegsasti, et ta saaks anda õiget nõu.
- Andmekaitseametniku arvamust tuleb alati piisavalt kaaluda. Vaidluste korral soovitab artikli 29 töörühm järgida head tava ja dokumenteerida andmekaitseametniku nõu järgimata jätmise põhjused.
- Andmekaitseametnikuga tuleb konsulteerida kohe, kui on toimunud andmetega seotud rikkumine või mõni muu vahejuhtum.

Vajaduse korral võivad vastutav töötaja või volitatud töötaja töötada välja andmekaitsealased või -kavad, milles on sätestatud, millal tuleb andmekaitseametnikuga konsulteerida.

3.2. Vajalikud vahendid

Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 38 lõikes 2 on sätestatud, et organisatsioon peab andmekaitseametnikku toetama, „andes talle [tema] ülesannete täitmiseks ja ekspertteadmiste taseme hoidmiseks vajalikud vahendid ning juurdepääsu isikuandmetele ja isikuandmete töötlemise toimingutele“. Eelkõige tuleb kaaluda järgmisi aspekte.

- Tippjuhtkonna (näiteks nõukogu tasemel) aktiivne toetus andmekaitseametniku tööle.
- Andmekaitseametnikule tema ülesannete täitmiseks piisava aja andmine. See on eriti oluline siis, kui ettevõttesisene andmekaitseametnik on tööle võetud osalise koormusega või kui

³³ Artikli 35 lõige 2.

ettevõtteväliline andmekaitseametnik tegeleb andmekaitsega lisaks muudele tööülesannetele. Vastasel juhul võib prioriteetide vastuolulisus kaasa tuua selle, et andmekaitseametniku ülesanded jäävad unarusse. Andmekaitseametnikule piisava aja andmine tema ülesannetes süvenemiseks on väga oluline. Kui andmekaitseametniku tööd ei tehta täistööajaga, tasub protsentuaalselt kindlaks määrata, milline osa tööajast on eraldatud andmekaitseametniku ülesannete täitmiseks. Samuti tasub määrata kindlaks see, kui palju aega on andmekaitseametniku töö tegemiseks vaja ja milline on andmekaitseametniku ülesannete prioriteetsuse tase, ning andmekaitseametnik (või organisatsioon) peaks koostama ka töökava.

- Piisav toetus rahaliste vahendite, infrastruktuuri (ruumid, seadmed, varustus) ja personali näol vastavalt vajadusele.
- Andmekaitseametniku määramisest ametlikult kõigile töötajatele teatamine, et tema kohalolek ja ülesanded oleksid kogu organisatsioonis teada.
- Vajalik ligipääs teistele üksustele, näiteks personaliosakonnale, õigusosakonnale, IT-osakonnale, turvateenistusele jne, et andmekaitseametnik saaks neilt vajalikku toetust, sisendit ja teavet.
- Täienduskoolitus. Andmekaitseametnikul peab olema võimalus hoida ennast kursis andmekaitse valdkonnas tehtavate uuendustega. Eesmärk peaks olema suurendada pidevalt andmekaitseametnike pädevust ning neid tuleks julgustada osalema andmekaitsealastel koolitustel ja muudel erialaselt arendavatel üritustel, näiteks eraelu puutumatus foorumitel, seminaridel jne.
- Olenevalt organisatsiooni suuruselt ja struktuurist võib olla vajalik luua andmekaitseametniku meeskond (andmekaitseametnik ja talle alluvad töötajad). Sellisel juhul peavad meeskonna sisestruktuur ning iga liikme ülesanded ja vastutusala olema selgelt kirjeldatud. Samamoodi võib juhul, kui andmekaitseametnikuna tegutseb ettevõtteväliline teenuseosutaja, tegeleda andmekaitseametniku ülesannetega selle teenuseosutaja heaks töötavatest inimestest koosnev meeskond, keda juhib kliendi peamiseks kontaktisikuks määratud inimene.

Üldiselt võib öelda, et mida keerulisem ja/või delikaatsem on andmete töötlemine, seda rohkem vahendeid peab andmekaitseametniku käsutuses olema. Andmekaitsetegevus peab olema tõhus ja andmekaitseametnik piisavalt hästi vahenditega varustatud, arvestades toimuvat andmete töötlemist.

3.3. Juhised ning „oma kohustuste ja ülesannete täitmine sõltumatu viisil“

Artikli 38 lõikes 3 on kehtestatud mõned miinimumtagatised, mis aitavad kaasa sellele, et andmekaitseametnikud saaksid oma ülesandeid täita nii, et neil oleks oma organisatsioonis piisavalt autonoomiat. Eelkõige peavad vastutavad töötajad / volitatud töötajad tagama, et andmekaitseametnik „ei saa [oma] ülesannete täitmise suhtes juhiseid“. Põhjenduses 97 on lisatud, et „andmekaitseametnikel, sõltumata sellest, kas nad on vastutava töötaja töötajad või mitte, peaks olema võimalik täita oma kohustusi ja ülesandeid sõltumatu viisil“.

See tähendab, et artiklist 39 tulenevaid ülesandeid täitvatele andmekaitseametnikele ei tohi anda juhiseid olukorra lahendamiseks, näiteks öelda, milline peaks olema tulemus, kuidas kaebust lahendada või kas konsulteerida järelevalveasutusega või mitte. Samuti ei tohi neile anda juhiseid võtta mõnes andmekaitseasutusega seotud küsimuses, näiteks seaduse konkreetses tõlgendamises mingi konkreetne seisukoht.

Andmekaitseametniku autonoomia ei tähenda siiski, et tema otsustuspädevus laieneks muudele kui artiklis 39 sätestatud ülesannetele.

Vastutav töötaja või volitatud töötaja vastutab andmekaitseaduse järgimise eest ja peab suutma selle järgimist tõendada³⁴. Kui vastutav töötaja või volitatud töötaja langetab otsuseid, mis ei vasta isikuandmete kaitse üldmäärusele ja andmekaitseametniku nõuandele, peab andmekaitseametnikule olema antud võimalus teha oma eriarvamus kõrgeimale juhtimistasandile ja otsustajatele selgelt teatavaks. Sellega seoses on artikli 38 lõikes 3 sätestatud, et andmekaitseametnik „allub otse vastutava töötaja või volitatud töötaja kõrgeimale juhtimistasandile“. Selline otsene allumine tagab, et tippjuhtkond (nt nõukogu) on teadlik andmekaitseametniku nõuandest ja soovitustest, mis kuuluvad andmekaitseametniku ülesannete hulka, milleks on teavitada ja nõustada vastutavat töötajat või volitatud töötajat. Teine näide otsese allumise kohta on andmekaitseametniku tegevuse kohta aastaaruande koostamine ja selle esitamine kõrgeimale juhtimistasandile.

3.4. Ametist vabastamine või karistamine andmekaitseametniku ülesannete täitmise eest

Artikli 38 lõikes 3 on sätestatud, et „[v]astutav töötaja või volitatud töötaja ei saa [andmekaitseametnikku] tema ülesannete täitmise eest ametist vabastada ega karistada“.

See nõue tugevdab andmekaitseametnike autonoomiat ning aitab tagada, et nad tegutsevad iseseisvalt ja saavad andmekaitsega seotud ülesannete täitmisel piisava kaitse.

Karistamine on isikuandmete kaitse üldmääruse kohaselt keelatud vaid siis, kui seda tehakse seetõttu, et andmekaitseametnik täidab oma ülesandeid andmekaitseametnikuna. Näiteks võib andmekaitseametnik leida, et mingi konkreetne isikuandmete töötlemine võib kaasa tuua suure riski, ning anda vastutavale töötajale või volitatud töötajale nõu teha andmekaitsealane mõjuhinnang, kuid vastutav töötaja või volitatud töötaja ei ole andmekaitseametniku hinnanguga nõus. Sellises olukorras ei saa andmekaitseametnikku sellise nõu andmise eest ametist vabastada.

Karistamine võib esineda mitmel kujul ning olla otsene või kaudne. Näiteks võib see hõlmata ametikõrgenduse andmatajätmist või edasilükkamist, karjäärirõõsu takistamist võiteistele töötajatele antavatest hüvedest ilmajätmist. Neid karistusi ei pruugi tingimata päriselt rakendada; piisab ka pelgast ähvardusest, tingimusel et seda kasutatakse andmekaitseametniku karistamiseks põhjustel, mis on seotud tema tegevusega andmekaitseametnikuna.

Tavapärase juhtimispõhimõtte kohaselt ja samamoodi nagu iga teise töötaja või töövõtja puhul, kellele kohaldatakse riiklikke lepingu- või tööõiguslikke ja karistusõiguslikke sätteid, võidakse andmekaitseametnik siiski õiguspäraselt ametist vabastada muudel põhjustel kui andmekaitseametniku ülesannete täitmise eest (näiteks varguse, füüsilise, psühholoogilise või seksuaalse ahistamise või muu samalaadse tõsise üleastumise korral).

Selles kontekstis tuleb tähelepanu pöörata asjaolule, et isikuandmete kaitse üldmääruses ei ole täpsustatud, kuidas ja millal on andmekaitseametnikku võimalik ametist vabastada või teise inimesega asendada. Siiski on selge, et mida kindlam on andmekaitseametniku leping ja mida rohkem on tagatisi,

³⁴ Artikli 5 lõige 2.

mis kaitsevad ebaõiglase ametist vabastamise vastu, seda suurem on tõenäosus, et ta saab tegutseda sõltumatult. Seetõttu oleks artikli 29 tööühmal hea meel, kui organisatsioonid selle nimel pingutaksid.

3.5. Huvide konflikt

Artikli 38 lõike 6 kohaselt võib andmekaitseametnik „täita muid ülesandeid ja kohustusi“. Organisatsioon peab siiski sama sätte kohaselt tagama, et „sellised ülesanded ja kohustused ei põhjusta huvide konflikti“.

Huvide konflikti puudumine on tihedalt seotud nõudega, et andmekaitseametnik saaks tegutseda sõltumatul viisil. Ehkki andmekaitseametnikel on õigus teha ka muid toiminguid, saab neile teisi ülesandeid ja kohustusi panna üksnes tingimusel, et need ei tekita huvide konflikte. Eeskätt tähendab see, et andmekaitseametnik ei saa organisatsioonis olla sellisel ametikohal, millest tulenevalt ta peab otsustama isikuandmete töötlemise eesmärkide ja vahendite üle. Kuna organisatsiooniline struktuur on igas organisatsioonis erinev, tuleb olukorda igal üksikjuhul eraldi kaaluda.

Rusikareegli kohaselt võib huvide konflikt tekkida organisatsioonis selliste töökohtade puhul nagu kõrgema juhtimistaseme töötajad (tegevjuht, tootmisjuht, finantsjuht, meditsiinivaldkonna juht, turundusjuht, personalijuht või IT-juht), kuid ka muude, organisatsioonistruktuuris madalamal asuvate töökohtade puhul, kui nendega kaasneb otsustamine isikuandmete töötlemise eesmärkide ja vahendite üle. Samuti võib huvide konflikt tekkida juhul, kui ettevõttevälisel andmekaitseametnikul palutakse esindada vastutavat töötajat või volitatud töötajat kohtus isikuandmete kaitsega seotud küsimustes.

Olenevalt organisatsiooni tegevusest, suurusest ja struktuurist võib vastutavatel töötajatel või volitatud töötajatel olla kasulik:

- määrata kindlaks ametikohad, mis ei sobi andmekaitseametniku tegevusega kokku;
- koostada huvide konfliktide vältimiseks sellesisuline sisekord;
- lisada huvide konfliktide üldisem selgitus;
- kinnitada, et nende andmekaitseametnikul puuduvad huvide konfliktid seoses oma tegevusega andmekaitseametnikuna, eesmärgiga suurendada inimeste teadlikkust sellest nõudest;
- lisada organisatsiooni sisekorda kaitsemeetmed ning tagada, et kuulutus andmekaitseametniku töökohta täitmiseks või töövõtulepingu sõlmimiseks on huvide konflikti vältimiseks piisavalt täpne ja üksikasjalik. Sellega seoses tuleb meeles pidada ka seda, et huvide konfliktid võivad esineda mitmesugusel kujul olenevalt sellest, kas uus andmekaitseametnik on ettevõttesisene või -väline.

4 Andmekaitseametniku ülesanded

4.1. Isikuandmete kaitse üldmääruse järgimise jälgimine

Artikli 39 lõike 1 punkti b kohaselt antakse andmekaitseametnikule muude ülesannete kõrval kohustus jälgida isikuandmete kaitse üldmääruse järgimist. Põhjenduses 97 on lisaks sätestatud, et „vastutavat töötajat või volitatud töötajat [peaks] abistama [andmekaitseametnik], kes kontrollib käesoleva määruse täitmist asutuse või töötaja poolt“.

Üldmääruse järgimise jälgimise kohustuse raames võivad andmekaitseametnikud teha eelkõige järgmisi toiminguid:

- koguda teavet isikuandmete töötlemise toimingute kohta;
- analüüsida ja kontrollida isikuandmete töötlemise toimingute õiguspärasust;
- teavitada vastutavat töötajat või volitatud töötajat ning anda neile nõu ja soovitusi.

Üldmääruse järgimise jälgimine ei tähenda, et andmekaitseametnik peaks isiklikult vastutama olukorras, kus üldmäärust ei järgita. Isikuandmete kaitse üldmääruses on selgelt sätestatud, et just vastutav töötaja, mitte andmekaitseametnik, peab rakendama „asjakohaseid tehnilisi ja korralduslikke meetmeid, et tagada ja suuta tõendada isikuandmete töötlemist kooskõlas käesoleva määrusega“ (artikli 24 lõige 1). Andmekaitsemeetmete järgimine on andmete vastutava töötaja kui ettevõtte, mitte andmekaitseametniku kohustus.

4.2. Andmekaitseametniku ülesanded andmekaitsealase mõjuhinnangu tegemisel

Artikli 35 lõike 1 kohaselt on vastutava töötaja ja mitte andmekaitseametniku ülesanne teha vajaduse korral andmekaitsealane mõjuhinnang. Andmekaitseametnik võib vastutavat töötajat abistades täita siiski väga olulist ja kasulikku ülesannet. Lõimitud andmekaitse põhimõtet järgides on artikli 35 lõikes 2 sätestatud konkreetne nõue, et vastutav töötaja „küsib“ andmekaitsealast mõjuhinnangut tehes „nõu“ andmekaitseametnikult. Artikli 39 lõike 1 punktiga c omakorda pannakse andmekaitseametnikule kohustus „anda taotluse korral nõu seoses andmekaitsealase mõjuhinnanguga ning jälgida selle toimimist vastavalt artiklile 35“.

Artikli 29 tööriühm soovib vastutaval töötajal küsida andmekaitseametnikult nõu muu hulgas järgmistes küsimustes³⁵:

- kas teha andmekaitsealane mõjuhinnang või mitte;
- millist meetodikat andmekaitsealase mõjuhinnangu tegemisel kasutada;
- kas teha andmekaitsealane mõjuhinnang ise või tellida see väljastpoolt;
- milliseid kaitsemeetmeid (sh tehnilisi ja organisatsioonilisi meetmeid) võtta selleks, et maandada kõiki andmesubjektide õiguste ja huvidega seotud riske;
- kas andmekaitsealane mõjuhinnang on tehtud õigesti ja kas selle järeldused (kas jätkata andmete töötlemist või mitte ja milliseid kaitsemeetmeid võtta) vastavad isikuandmete kaitse üldmäärusele.

³⁵ Artikli 39 lõikes 1 on nimetatud andmekaitseametniku ülesanded ja märgitud, et andmekaitseametnikul on „vähemalt“ järgmised ülesanded. Seetõttu ei takista miski vastutaval töötajal andmast andmekaitseametnikule ka muid ülesandeid peale artikli 39 lõikes 1 sõnaselgelt märgitud ülesannete või neid ülesandeid täpsustamast.

Kui vastutav töötaja andmekaitseametniku nõuandega ei nõustu, peab andmekaitsealase mõjuhindangu dokumentides olema kirjalikult põhjendatud, miks ei ole nõuannet arvesse võetud³⁶.

Samuti soovitab artikli 29 töörihm vastutaval töötlejal näiteks andmekaitseametniku lepingus, kuid ka töötajatele ja juhtkonnale (ning vajaduse korral ka teistele huvirühmadele) esitatavas teabes selgelt välja tuua selle, millised on andmekaitseametniku täpsed tööülesanded ja nende ulatus, eriti seoses andmekaitsealase mõjuhindangu tegemisega.

4.3. Koostöö järelevalveasutusega ja tegutsemine kontaktisikuna

Artikli 39 lõike 1 punktide d ja e kohaselt peab andmekaitseametnik „[tegema] koostööd järelevalveasutusega“ ning „[tegutsema] isikuandmete töötlemise küsimustes järelevalveasutuse jaoks kontaktisikuna, sealhulgas artiklis 36 osutatud eelneva konsulteerimise osas, ning [konsulteerima] vajaduse korral ka muudes küsimustes.“

Need ülesanded viitavad andmekaitseametniku kui hõlbustaja ülesandele, mida on mainitud käesolevate suuniste sissejuhatuses. Andmekaitseametnik tegutseb kontaktisikuna, kes lihtsustab järelevalveasutuse juurdepääsu dokumentidele ja teabele, mis on vajalikud artiklis 57 nimetatud ülesannete täitmiseks, samuti artiklis 58 nimetatud uurimis-, parandus-, lubavate ja nõuandvate volituste rakendamiseks. Nagu juba märgitud, kehtib andmekaitseametniku suhtes tema ülesannete täitmisel vastavalt liidu või liikmesriigi õigusele saladuse hoidmise või konfidentsiaalsuse nõue (artikli 38 lõige 5). Saladuse hoidmise või konfidentsiaalsuse nõue ei takista andmekaitseametnikku siiski järelevalveasutusega ühendust võtmast ega sellelt nõu küsimast. Artikli 39 lõike 1 punktis e on sätestatud, et andmekaitseametnik võib järelevalveasutusega vajaduse korral konsulteerida ka muudes küsimustes.

4.4. Riskipõhine meetod

Artikli 39 lõike 2 kohaselt võtab andmekaitseametnik „asjakohaselt arvesse isikuandmete töötlemise toimingutega seotud ohtu, arvestades isikuandmete töötlemise laadi, ulatust, konteksti ja eesmäärke“.

Selles artiklis meenutatakse üldist kaine mõistuse põhimõtet, mis võib olla asjakohane andmekaitseametniku igapäevatöö paljudes aspektides. Sisuliselt nõuab see, et andmekaitseametnikud seaksid oma tegevuse tähtsuse järjekorda ja keskenduksid neile teemadele, mille puhul isikuandmete kaitsmisega seotud ohud on suuremad. See ei tähenda, et nad peaksid suhteliselt madalama riskitasemega andmetöötluse seaduslikkuse jälgimise tähelepanuta jätma, kuid viitab sellele, et nad peaksid siiski eeskätt keskenduma kõrgema riskitasemega valdkondadele.

Selline valikuline ja pragmaatiline lähenemine peaks aitama andmekaitseametnikul anda vastutavale töötlejale nõu, millist meetodikat andmekaitsealase mõjuhindangu tegemisel järgida, millistes valdkondades tuleks korraldada ettevõttesisene või -väline andmekaitseaudit, milliseid ettevõttesiseseid koolitusi isikuandmete töötlemise eest vastutavatele töötajatele või juhtkonnale pakkuda ning millisele töötlemisele rohkem aega ja vahendeid pühendada.

³⁶ Artikli 24 lõikes 1 on sätestatud: „[a]rvestades töötlemise laadi, ulatust, konteksti ja eesmäärke, samuti füüsiliste isikute õigusi ja vabadusi ähvardavaid erineva tõenäosuse ja suurusega ohte, rakendab vastutav töötaja asjakohaseid tehnilisi ja korralduslikke meetmeid, et tagada ja **suuta tõendada** isikuandmete töötlemist kooskõlas käesoleva määrusega. Vajaduse korral vaadatakse need meetmed läbi ja ajakohastatakse neid“.

4.5. Andmekaitseametniku ülesanded toimingute registreerimisel

Artikli 30 lõigete 1 ja 2 kohaselt on vastutav töötaja või volitatud töötaja ja mitte andmekaitseametnik kohustatud „registreeri[ma] tema vastutusel tehtavad isikuandmete töötlemise toimingud“ või „[pidama] kõigi vastutava töötaja nimel tehtavate isikuandmete töötlemise toimingute kategooriate registrit“.

Tegelikkuses loovad just andmekaitseametnikud sageli nimekirju ja peavad isikuandmete töötlemise toimingute registrit, lähtudes teabest, mille on neile esitanud organisatsiooni erinevad osakonnad, kes vastutavad isikuandmete töötlemise eest. See tava on sätestatud paljudes kehtivates liikmesriikide õigusaktides ning ELi institutsioonidele ja asutustele kohaldatavates andmekaitse-eeskirjades³⁷.

Artikli 39 lõikes 1 on esitatud loetelu ülesannetest, mis andmekaitseametnikul vähemalt on. Seetõttu ei takista miski vastutaval töötlejal või volitatud töötlejal andmast andmekaitseametnikule ülesannet registreerida isikuandmete töötlemise toimingud vastutava töötleja või volitatud töötleja vastutusel. Sellist registrit tuleb käsitada ühe vahendina, mis võimaldab andmekaitseametnikul täita oma ülesandeid, mille sisu on õigusaktide järgimise jälgimine ning vastutava töötleja või volitatud töötleja teavitamine ja nõustamine.

Igal juhul tuleb registrit, mida artikli 30 alusel kohustuslikus korras peetakse, käsitada vahendina, mis võimaldab vastutaval töötlejal ja taotluse alusel ka järelevalveasutusel saada ülevaadet kõigist isikuandmete töötlemise toimingutest, mis organisatsioonis tehakse. Seetõttu on see õigusaktide järgimise eeltingimus ja sellisel kujul ühtlasi tõhus usaldusväärse meede.

³⁷ Määruse (EÜ) 45/2001 artikli 24 lõike 1 punkt d.

5 LISA. SUUNISED ANDMEKAITSEAMETNIKE KOHTA: VAJALIK TEAVE

Selle lisa eesmärk on vastata lihtsas ja hõlpsasti loetavas vormingus peamistele küsimustele, mis võivad organisatsioonidel tekkida seoses isikuandmete kaitse üldmäärusest tulenevate uute nõuetega andmekaitseametniku määramisel.

Andmekaitseametniku määramine

1 Millised organisatsioonid peavad andmekaitseametniku määrama?

Andmekaitseametniku määramine on kohustuslik järgmistel juhtudel:

- kui töötleja on avaliku sektori asutus või organ (olenemata sellest, milliseid andmeid töödeldakse);
- kui vastutava töötleja või volitatud töötleja põhitegevuse moodustavad isikuandmete töötlemise toimingud, mis tingivad ulatusliku andmesubjektide korrapärase ja süstemaatilise jälgimise;
- kui vastutava töötleja või volitatud töötleja põhitegevuse moodustab andmete eriliikide või süüteoasjades süüdimõistvate kohtuotsuste ja süütegudega seotud isikuandmete ulatuslik töötlemine.

Juhime tähelepanu sellele, et liidu või liikmesriigi õigusega võidakse andmekaitseametniku määramist nõuda ka muudes olukordades. Viimaks tuleb arvestada, et isegi juhul, kui andmekaitseametniku määramine ei ole kohustuslik, võivad organisatsioonid mõnikord leida, et andmekaitseametniku vabatahtlik nimetamine tuleb kasuks. Artikli 29 alusel asutatud andmekaitse töörühm (artikli 29 töörühm) julgustab neid vabatahtlikke samme tegema. Kui organisatsioon määrab andmekaitseametniku vabatahtlikult, kohaldatakse tema määramisele, ametiseisundile ja ülesannetele kehtestatud nõudeid samamoodi, nagu seda oleks tehtud kohustusliku määramise korral.

Allikas: isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 37 lõige 1

2 Mida tähendab „põhitegevus“?

Sõna „põhitegevus“ võib tõlgendada peamise tegevusena, mis on vajalik vastutava töötleja või volitatud töötleja eesmärkide saavutamiseks. See hõlmab ka sellist tegevust, mille puhul isikuandmete töötlemine moodustab lahutamatu osa vastutava töötleja või volitatud töötleja tegevusest. Näiteks tuleb terviseandmete, muu hulgas patsiendi tervisekaardi töötlemist käsitada haigla ühe põhitegevusena ja seetõttu peavad haiglad määrama andmekaitseametniku.

Teisalt teevad kõik organisatsioonid teatavaid toetavaid toiminguid, näiteks maksavad töötajatele tasu või osutavad tavapäraselt IT-tuge. Need on näited organisatsiooni põhitegevuseks või peamiseks tegevuseks vajalikest tugitoimingutest. Ehkki need toimingud on vajalikud või olulised, peetakse neid üldjuhul kõrvaltoiminguteks, mitte põhitegevuseks.

Allikas: isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 37 lõike 1 punktid b ja c

3 Mida tähendab „ulatuslik“?

Isikuandmete kaitse üldmääruses ei ole määratletud, mida mõeldakse ulatusliku töötlemise all. Artikli 29 töörühm soovib, et eelkõige tuleks selle hindamisel, kas isikuandmete töötlemine on ulatuslik, kaaluda järgmisi asjaolusid:

- puudutatud andmesubjektide arv – kas konkreetse arvuna või osakaaluna asjaomasest

elanikkonnast;

- andmete maht ja/või erinevate töödeldavate andmeühikute kogus;
- andmete töötlemise kestus või püsivus;
- andmete töötlemise geograafiline ulatus.

Mõned näited isikuandmete ulatuslikust töötlemisest on järgmised:

- patsiendiandmete töötlemine haiglas tavapärase tegevuse raames;
- linna ühistranspordisüsteemi kasutavate inimeste sõiduandmete töötlemine (näiteks sõidukaartide jälitamise abil);
- rahvusvahelise kiirtoiduketi klientide geograafilise asukoha andmete töötlemine reaajas statistilistel eesmärkidel, kui seda teeb sellisele tegevusele spetsialiseerunud volitatud töötleja;
- kliendiandmete töötlemine kindlustusühingus või pangas tavapärase äritegevuse raames;
- isikuandmete töötlemine, mida teeb otsingumootor käitumispõhise reklaami edastamiseks;
- sisu, liiklust või asukohta puudutavate andmete töötlemine, mida teevad telefoni- või internetiteenuse osutajad.

Mõned näited andmete mitteulatuslikust töötlemisest:

- patsiendiandmete töötlemine, mida teeb üksik arst;
- süüteoasjades süüdimõistvate kohtuotsuste ja süütegudega seotud isikuandmete töötlemine, mida teeb üksik advokaat.

Allikas: isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 37 lõike 1 punktid b ja c

4 Mida tähendab „regulaarne ja süstemaatiline järelevalve“?

Andmesubjektide regulaarne ja süstemaatiline järelevalve ei ole isikuandmete kaitse üldmääruses määratletud, kuid see hõlmab selgelt igasugust internetis toimuvat jälgimist ja profiilianalüüsi koostamist, sealhulgas käitumispõhise reklaami edastamiseks. Jälgimise mõiste ei piirdu siiski veebikeskkonnaga.

Mõned näited toimingutest, mida võidakse käsitada andmesubjektide regulaarse ja süstemaatilise jälgimisena: sidevõrgu käitamine; sideteenuste osutamine; e-posti ümbersuunamine; andmepõhine turustamistegevus; profiilianalüüsi tegemine ja hindamine riskihindamise eesmärgil (nt krediidireitingu tegemiseks, kindlustuspreemia suuruse kindlaksmääramiseks, pettuse ennetamiseks ja rahapesu tuvastamiseks); asukoha jälitamine, näiteks mobiilirakenduste abil; kliendiprogrammid; käitumispõhine reklaam; heaolu, tervisliku seisundi ja terviseandmete jälgimine kantavate seadmete abil; videovalve; ühendatud seadmed, nt nutimõõdikud, nutiautod, targa maja süsteemid jne.

Artikli 29 töörihm tõlgendab sõna „regulaarne“ ühes või järgmises tähenduses:

- toimub pidevalt või kindlate ajavahemike tagant kindla perioodi jooksul;
- kordub kindlaksmääratud aegadel;
- toimub pidevalt või perioodiliselt.

Artikli 29 töörihm tõlgendab sõna „süstemaatiline“ ühes või järgmises tähenduses:

- toimub mingi süsteemi alusel;
- eelnevalt korraldatud, organiseeritud või meetodiline;
- toimub andmete kogumise üldkava raames;
- toimub strateegia elluviimise raames.

Allikas: isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 37 lõike 1 punkt b

5 Kas organisatsioonid võivad määrata mitme peale ühe andmekaitseametniku? Kui võivad, siis millistel tingimustel?

Jah. Kontsern võib määrata ühe andmekaitseametniku, tingimusel et ta on „hõlpsasti kättesaadav kõikidest tegevuskohtadest“. Kättesaadavuse all mõeldakse andmekaitseametniku ülesandeid kontaktisikuna nii seoses andmesubjektide ja järelevalveasutusega kui ka organisatsiooni sees. Tagamaks ettevõttesisese või -välise andmekaitseametniku kättesaadavuse, tuleb veenduda, et tema kontaktandmed on kättesaadavad. Andmekaitseametnikul peab olema võimalus suhelda (vajaduse korral meeskonna abiga) tulemuslikult andmesubjektidega ja teha koostööd asjaomaste järelevalveasutustega. See tähendab, et nimetatud suhtlemine peab toimuma asjaomaste järelevalveasutuste ja andmesubjektide kasutatava(te)s keel(t)es. Andmekaitseametniku kättesaadavus (kas töötajatega füüsiliselt samades ruumides, vihjeliini kaudu või muude turvaliste sidevahendite abil) on oluline tagamaks, et andmesubjektidel oleks võimalik andmekaitseametnikuga ühendust saada.

Mitme avaliku sektori asutuse või organi jaoks võib määrata ühe andmekaitseametniku olenevalt nende organisatsioonilisest struktuurist ja suuruselt. Vahenditele ja suhtlemisele kohaldatakse eeltoodud kaalutlusi. Arvestades et andmekaitseametnik täidab mitmesuguseid erinevaid ülesandeid, peab vastutav töötaja või volitatud töötaja tagama, et üks andmekaitseametnik (vajaduse korral meeskonna abiga) suudab neid ülesandeid tõhusalt täita hoolimata sellest, et ta on määratud mitme avaliku sektori asutuse või organi jaoks.

Allikas: isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 37 lõiked 2 ja 3

6 Kus peaks asuma andmekaitseametniku töökoht?

Andmekaitseametniku kättesaadavuse tagamiseks soovib artikli 29 töörihm, et andmekaitseametnik asuks Euroopa Liidus hoolimata sellest, kas vastutav töötaja või volitatud töötaja on asutatud Euroopa Liidus või mitte. Ei saa siiski välistada, et mõnes olukorras, kus vastutav töötaja või volitatud töötaja ei asu Euroopa Liidus, võib andmekaitseametnik oma ülesandeid täita tõhusamalt juhul, kui ta asub väljaspool Euroopa Liitu.

7 Kas andmekaitseametnik on võimalik määrata ka ettevõtteväliselt?

Jah, on. Andmekaitseametnik võib olla vastutava töötaja või volitatud töötaja koosseisuline töötaja (ettevõttesisene andmekaitseametnik) või täita ülesandeid teenuslepingu alusel. See tähendab, et andmekaitseametnik võib olla ettevõtteväline; sellisel juhul täidab ta oma ülesandeid üksikisiku või organisatsiooniga sõlmitud teenuslepingu alusel.

Juhul kui andmekaitseametnikuna tegutseb ettevõtteväline teenuseosutaja, võib andmekaitseametniku ülesannetega tegeleda selle teenuseosutaja heaks töötavatest inimestest koosnev meeskond, keda juhib kliendi peamiseks kontaktisikuks määratud ja kliendi eest vastutav inimene. Sellisel juhul on oluline, et iga andmekaitseametniku ülesandeid täitev ettevõttevälise organisatsiooni liige vastaks kõigile isikuandmete kaitse üldmääruses sätestatud kohaldatavatele nõuetele.

Õigusselguse ja hea organisatsiooni eesmärgil ning meeskonnaliikmete huvide konfliktide vältimiseks soovitatakse suunistes jagada teenuslepinguga selgelt ülesanded andmekaitseametniku meeskonnas ning määrata üks konkreetne isik kliendile peamiseks kontaktisikuks ja vastutajaks.

Allikas: isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 37 lõige 6

8 Millised on andmekaitseametniku vajalikud kutseoskused?

Andmekaitseametniku määramisel lähtutakse tema kutseoskustest ning eelkõige ekspertteadmistest andmekaitsealase õiguse ja tava kohta ning suutlikkusest täita oma ülesandeid.

Erialaste teadmiste vajalik tase tuleks määrata kindlaks vastavalt tehtavatele andmetöötlustoimingutele ning töödeldavate isikuandmete kaitsmise nõuetele. Näiteks juhul, kui andmete töötlemine on eriti keeruline või kui see hõlmab suurt hulka delikaatseid isikuandmeid, võib andmekaitseametnik vajada suuremaid ekspertteadmisi ja suuremat toetust.

Asjaomaste oskuste ja teadmiste hulka kuuluvad näiteks:

- teadmised liikmesriigi ja Euroopa Liidu andmekaitsealastest õigusaktidest ning tavadest, sealhulgas põhjalikud teadmised isikuandmete kaitse üldmäärusest;
- arusaamine tehtavatest töötlemistoimingutest;
- arusaamine infotehnoloogiast ja andmeturbest;
- teadmised ärisektorist ja organisatsioonist;
- võime edendada organisatsioonis andmekaitsekultuuri.

Allikas: isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 37 lõige 5

Andmekaitseametniku ametiseisund

9 Millised vahendid peaks vastutav töötleja või volitatud töötleja andmekaitseametnikule andma?

Andmekaitseametnikul peavad olema tema ülesannete täitmiseks vajalikud vahendid.

Olenevalt isikuandmete töötlemise toimingutest ning organisatsiooni tegevusest ja suuruselt tuleb andmekaitseametnikule anda järgmised ressursid:

- tippjuhtkonna aktiivne toetus andmekaitseametniku tööle;
- piisav aeg andmekaitseametniku ülesannete täitmiseks;
- piisav toetus rahaliste vahendite, infrastruktuuri (ruumid, seadmed, varustus) ja personali näol vastavalt vajadusele;
- andmekaitseametniku määramisest ametlikult kõigile töötajatele teatamine;
- ligipääs organisatsiooni teistele üksustele, et andmekaitseametnik saaks neilt vajalikku toetust, sisendit ja teavet;
- pidevõpe.

Allikas: isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 38 lõige 2

10 Millised kaitsemeetmed võimaldavad andmekaitseametnikul täita oma ülesandeid sõltumatul viisil? Mida tähendab „huvide konflikt“?

Selleks et andmekaitseametnik saaks tegutseda sõltumatul viisil, on kehtestatud mitu kaitsemeetet:

- vastutavad töötajad ega volitatud töötajad ei tohi anda juhiseid andmekaitseametniku ülesannete täitmise kohta;
- vastutav töötaja ei tohi andmekaitseametnikku tema ülesannete täitmise eest ametist vabastada ega karistada;
- ei tohi olla huvide konflikti muude võimalike ülesannete ja kohustustega.

Andmekaitseametniku muud ülesanded ja kohustused ei tohi kaasa tuua huvide konflikti. Eeskätt tähendab see, et andmekaitseametnik ei saa organisatsioonis olla sellisel ametikohal, millest tulenevalt ta peab otsustama isikuandmete töötlemise eesmärkide ja vahendite üle. Kuna organisatsiooniline struktuur on igas organisatsioonis erinev, tuleb olukorda igal üksikjuhul eraldi kaaluda.

Rusikareegli kohaselt võib huvide konflikt tekkida organisatsioonis selliste töökohtade puhul nagu kõrgema juhtimistaseme töötajad (tegevjuht, tootmisjuht, finantsjuht, meditsiinivaldkonna juht, turundusjuht, personalijuht või IT-juht), kuid ka muude, organisatsioonilises struktuuris madalamal asuvate töökohtade puhul, kui nendega kaasneb otsustamine isikuandmete töötlemise eesmärkide ja vahendite üle. Samuti võib huvide konflikt tekkida juhul, kui ettevõttevälisel andmekaitseametnikul palutakse esindada vastutavat töötajat või volitatud töötajat kohtus isikuandmete kaitsega seotud küsimustes.

Allikas: isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 38 lõige 3 ja artikli 38 lõige 6

Andmekaitseametniku ülesanded

11 Mida tähendab õigusaktide „järgimise jälgimine“?

Üldmääruse järgimise jälgimise kohustuse raames võivad andmekaitseametnikud teha eelkõige järgmisi toiminguid:

- koguda teavet isikuandmete töötlemise toimingute kohta;
- analüüsida ja kontrollida isikuandmete töötlemise toimingute õiguspärasust;
- teavitada vastutavat töötajat või volitatud töötajat ning anda neile nõu ja soovitusi.

Allikas: isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 39 lõike 1 punkt b

12 Kas andmekaitseametnik vastutab andmekaitstenõuete järgimata jätmise eest isiklikult?

Ei vastuta. Andmekaitseametnikud ei vastuta andmekaitstenõuete järgimata jätmise eest isiklikult. Hoopis vastutav töötaja või volitatud töötaja peab tagama isikuandmete töötlemise kooskõlas määrusega ja suutma seda tõendada. Andmekaitstenõuete järgimise eest vastutab vastutav töötaja või volitatud töötaja.

13 Milline on andmekaitseametniku roll seoses andmekaitsealaste mõjuhinnangute ja isikuandmete töötlemise toimingute registreerimisega?

Andmekaitsealase mõjuhinnanguga seoses peaks vastutav töötaja või volitatud töötaja küsima andmekaitseametnikult nõu muu hulgas järgmistes küsimustes:

- kas teha andmekaitsealane mõjuhinnang või mitte;
- millist meetodikat andmekaitsealase mõjuhinnangu tegemisel kasutada;
- kas teha andmekaitsealane mõjuhinnang ise või tellida see väljast;
- milliseid kaitsemeetmeid (sh tehnilisi ja organisatsioonilisi meetmeid) võtta selleks, et maandada kõiki andmesubjektide õiguste ja huvidega seotud riske;
- kas andmekaitsealane mõjuhinnang on tehtud õigesti ja kas selle järeldused (kas jätkata andmete töötlemist või mitte ja milliseid kaitsemeetmeid võtta) vastavad andmekaitsenõuetele.

Isikuandmete töötlemise toimingute registreerimise puhul on vastutav töötaja või volitatud töötaja ja mitte andmekaitseametnik kohustatud säilitama andmeid isikuandmete töötlemise toimingute kohta. Vastutaval töötajal või volitatud töötajal ei takista siiski miski andmast andmekaitseametnikule ülesannet registreerida isikuandmete töötlemise toimingud vastutava töötaja või volitatud töötaja vastutusel. Sellist registrit tuleb käsitada ühe vahendina, mis võimaldab andmekaitseametnikul täita oma ülesandeid, mille sisu on õigusaktide järgimise jälgimine või vastutava töötaja või volitatud töötaja teavitamine ja nõustamine.

Allikas: isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 39 lõike 1 punkt c ja artikkel 30

Brüssel, 13. detsember 2016

*Töörühma nimel
esimees*

Isabelle FALQUE-PIERROTIN

Viimati muudetud ja vastu võetud 5. aprillil 2017

*Töörühma nimel
esimees*

Isabelle FALQUE-PIERROTIN